

Z Javno tribuno na Festu

Korak v kakovost?

Bili smo — v imenu »Javne tribune«, se pravi, v vašem imenu — tudi tokrat na beograjskem festu. Želeli (in dobili) smo tudi izjavo. Kajpa tudi v vašem imenu. Del izjave se glasi takole: »Mislim, da smemo letošnji 13. FEST nesrečna številka! — imenovati posrečena improvizacija in korektna repriza FEST-a iz njegovih najboljših let. Improvizacija: ker tik pred začetkom ni bilo ničesar, ne filmov, ne informacij, ne upanja in so organizatorji — kot vedno — strmeli v prazno. Pa so bili naslednji dan prvi filmi in vse je steklo. Repriza: ker je bilo vse na moč podobno starim zlatim časom, ko je še Milutin Čolić dirigiral festovskemu orkestru. Škoda, da ga ni več.« Zdaj je bil del tega FEST-a tudi v Ljubljani, na MINIFESTU 83, katerega krstna zibka je bila postavljena v kino ŠIŠKA.

Zdaj pa v našo (nesrečno) MOJCO, ki ji že gori lučka, pa še vedno trmoglavo vztraja in z večnimi reprizami razveseljuje šišenske in vesoljne emonske malčke. V marcu jih bodo SREČNI LUKEC IN BRATJE DALTON, slovita francoska risanka Henrija Gruela, dolgometražnik — risanka o najnovejših pustolovščinah kavboja Srečnega Lukca, ki »potegne hitreje kot njegova lastna senca«, njegovega konja Jolyja Škakača in štirih bratov Dalton, najbolj krutih in najbolj neumnih roparjev v zgodovini Divjega zahoda. Malo kasneje v marcu pa še ena, risanka namreč: BABETTE IN GUSARJI, risani filmček, ki se je njega dni imenoval ANICA IN ANDREJČEK, skratka risanka o oživelih igračkah in njihovih pustolovščinah. Otroci, pričakujte pomlad z nami, veseli in radoživ!

Obiskovalcem kina ŠIŠKA obljublamo zanimiv program: najprej ameriški akcijsko-pustolovski film KUBA režiserja Richarda Lesterja s slavnim Seanom Conneryjem (James Bond) v glavni vlogi. Zgodba se dogaja na Kubi leta 1959, tik pred padcem diktatorja Battiste in zmago Fidela Castra. Hongkonški satirični film POGODBA se posmehuje filmskemu karate-žanru, dogodek meseca pa bo nedvomno repriza vele-spektakla DESET ZAPOVEDI, filma, ki traja 3 ure in pol, v filmu Cecilia B. De Milla igrajo glavne vloge Charlton Heston, Yul Brynner, Anne Baxter in drugi. Ali ni to vendarle majhen korak v repertoarno kvaliteto?

90 let Josipa Rusa-Andreja

Sledi v času

Kmalu bodo drobne lastavice oznanjale pomlad. Tople sape bodo neusmiljeno lizale sneg, drevje bo črpalo moč iz prebujene zemlje in Josip Rus — Andrej bo tiste dni že devetdesetič doživel pomlad. Devetdesetič! Devetkrat po deset vigredi...

Josipa Rusa-Andreja bralcem najbrž ni potrebno posebej predstavljati. Znan je njegova vloga pri osnovanju Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Pri samoodločbi ljudstva, ki so ga hotele mračne sile zbrisati z lica sveta. Josip je takrat dal svoj glas v imenu 40.000 organiziranih sokolov:

»In kaj je pomenilo sokolstvo? Človek je enovitost telesa in duha. Vsaka odločitev je razumna in posledica je odgovornost. V nasprotju z vernikom, ki je imel neprestane obveznosti, je bila sokolska filozofija naravnana svobodno in dosledno na narodnostnem principu. Samoodločba posameznika in ljudstva.«

In glej! Slovenci, ki so bili vedno delavci in nikoli gospodarji, obiaštiki, so se obdržali. Obdržali v dolgih stoletjih z delom svojih rok in upornostjo svojega duha, ki se je odrazil tudi v ustanovitvi OF leta 1941. Svojo sled v tem času je zapustil tudi Josip Rus. Toda človekove odločitve ne rastejo čez noč. Od kod je črpal moč in ideje danes devetdesetletni Blejčan?

Zahtevo po samoodločbi je Josip Rus uresničil zelo praktično. Neposredno po premirju 8. novembra 1918 je organiziral oboroženo skupino mladine, ki je kot Blejska sokolska četa odšla na Koroško. Najprej v Podrožico:

»Tam je bila že vojaška baza polkovnika Martinčiča, vedeli smo tudi za uspehe generala Maistra v Mariboru in vse to gibanje se je zllilo v skupen boj za našo severno mejo.«

Josip Rus bo 16. marca letos dopolnil 90 let, vendar pa ga po starosti prekaša še dvojica Šiškarjev, prostovoljcev borcev za severno mejo. Najstarejši je Franc Kocutar, rojen 29. marca 1892, le nekoliko mlajši pa Lojze Pirc, ki mu je zibel stekla 31. marca 1892. leta. Vsej trojici pa je skupen marec, mesec pomladi.

Življenje je Josipu Rusu kasneje še veliko tega napaberkovalo. Doštudiral je pravo, spoznal vrednost in pomen telesne kulture. Že kot zrel mož je sodeloval denimo na II. zasedanju AVNOJ v Jajcu:

»AVNOJ je bil delovno telo, kjer smo vedeli, kaj hočemo in se nismo izgubljali v nepotrebem. O vzdušju na zasedanju ni mogoče na kratko pripovedovati. Že ko smo se na poti združili s hrvaško delegacijo, smo čutili neverjetno soglasnost. Na samem zasedanju se je tako enkratno enotno vzdušje ponovno izkazalo. Spoznal sem tudi tovariša Tita. Bil je ra-

»Vidite, na Bledu je bilo v mojem detinstvu bogato življenje. Čitalnice, gasilci, pevski zbori. Naprednemu mišljenju sta stregla matematik Plemelj in šolski ravnatelj. Imeli smo 'Blejski dom', nekakšen dom družbenih organizacij. Siedil sem temu duhu.«

Življenje Josipa Rusa je tesno povezano s sokolsko organizacijo. Prvič je tekmoval v nižjem oddelku sokolske vrste 1910 na Jesenicah. Kasneje je sodeloval tudi na sokolskem zletu v Pragi in Ljubljani. Študij prava, prva svetovna vojna, 1917 politično sumljiv:

»Avstroogrške monarije je bilo zame konec takorekoč že maja 1918. Maja tega leta sem v Pragi imel priložnost videti, kako gnila in nemočna je bila ta ječa narodov. Svoj vpliv je seveda pri tem imela tudi oktobrska revolucija v Rusiji, nemara tudi Wilsonove točke, češka in slovenska majniška deklaracija.«

zumen, prijeten in zaupanja vreden človek, ki je že do tedaj potrdil in dokazal svoje uspešno vodstvo.«

Čas. Josip Rus je danes mož v letih. V meglicah prejšnjega stoletja ostajajo dnevi, ko je kakor majhen fantalin po očetovem ukazu obiskoval blejske hiše in ponujal v podpis polo za prostovoljno članstvo v gasilskem društvu. Še pod črnim orlom se je v mladeniču prebujala zavest o slovenstvu, potrebnosti telesne spretnosti in moči. Zrelemu možu je bilo dano prisostvovati vsem najpomembnejšim dejanjem samoodločbe slovenskega naroda. Dočakati dan, ko je Slovenec postal resnični gospodar na svoji zemlji. Sledovi časa v življenju Josipa Rusa — Andreja...

Bogomir Šefic
Foto: Jaka Bregar